

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr
Egyes szám ára 7 kr.	

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepeket követő napot kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatkak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Hatszor hasznosított gármond sor vagy annál kevesebb 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Hassenstein et Volger (Wallische gasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Hassenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. V. hirdetések felvétel irod Budapest és Servitator 6. sz.

Nyitlári cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

A román pópák mozgalmairól.

Marosvásárhely, márcz. 1.

Kiket érdekelhetnének inkább a román mozgalmak, mint a székelyeket? Kik évszázadok óta a románokkal együtt, egy honban, egymás mellett laknak, egy levegőt szívnak; a béke áldásait jó egyetértésben évszázadokon át együtt élvezték és csak milión a jó szomszédok szenvedélyeit felkorbácsoló a rövidlátó, fanaticus vagy féltékeny vezetők, s azáltal a lét és nem lét kérdését vetették föl, csak akkor közdöttek és szállottak szembe egymással, mint 1784-ben és 1848-ban, s mi sikerrel? mindig közös érdekük kárára; mert azután pár tizedévig tartozkodók lévén egymás irányában, a jó egyetértés áldásait nélkülözniük kelle. A következmény megmutatja, vajjon nem születt-e hasonlóságot a jelen román mozgalom is, mely oly hatalmasan indult meg-támadni a törvényjavaslatot, miszerint a magyar államnyelvnek az összes hazai elemi iskolákban kötelezett tantárgynak kellene lenni? A mozgalom indokát támogathatná az alapos felelem; ha nyelvüket, vallásukat veszőlyvel fenyegetné a törvényjavaslat; de lehet-e erről szó azon honban, hol századok óta soha se lett megkísértve véres áldozatokkal, ugyszólvá, véres lakadalmakkal peoseltetni meg a nemzetiségek és vallások amalgamációját, mint Európá nyugati államaiban, hol nyom nélkül tűntek el, s olvadtak össze a nemzetek, míg itt Decebál és Traján korától fogva mai napig is a román édesen beszéli anyanyelvét, s imádjatja saját fogalma szerint Istenét?

A megindult román mozgalom az egymással békeben élő nemzetiségek között a behégedett sebeket szaggatva fel, viszont a féltékenység és viszály magvait hinti el a törvényes hivatalos állam nyelv terjedésének ellenében törekszik gátat emelni, fájdalom! éppen a jól készült román ifjak tetemes kárára... Mert sok derék tehetős mezősi román földész szájából hallottuk, hogy gyermekeiket a marosvásárhelyi magyar gymnasiumokba azért hozzák be néhány évre, hogy itten a magyar nyelvet elsajátítván, képessé nevelhessék őket az államhivatalokra, s egyszersmind a képzett-ségükhöz mért életmódra. Láttuk: hogy az ügyvédi vagy más vizsga letétele előtt a derék román ifjak mennyit küzdenek, mennyi időt és pénzt pazarolnak el a hivatalos államnyelv későn kezdett megtanulására. Ezek bizony, a gyakorlat terén nem nyújt kenyeret az állam a szegény földész gyermekének. Mi szó-

kelyek, közönyösen vehetnők a tanuló román ifjaknak a hivatalos nyelvtől való elszigetelése; ha az a román vezetők guszta szerint érvényre emelkednék; mivel az csak kedvező körülmény lenne a tanuló székely ifjakra nézve, kik nagyobb számban lévén, tágasabb tért foglalhatnának el az államhivatalokban, de mi nem örvendünk az ily önbaszonszulte eredmények, inkább örvendünk annak, ha a jó reményű székely és román ifjak karöltve szolgálhatják és boldogíthatják kedves közös honunkat és önmagukat.

De hiszen a mit a magyarhoni törvényjavaslat most akar életbelepítését, az minden más államban még a kis Romániában is rég életbe van léptetve. A „Kelet” 47-ik számában a vezércikk után közölve van a Czelder Márton volt oláhországi reformatus pap értesítése, a mely szerint „a román kormány már ezelőtt 15 évvel kötelezővé tette a román állam hivatalos nyelvét valamennyi iskolában” és különösen Moldovában, a hol a csángó-magyarok tömegesen laktak, román tanító küldött, a kinek havi 50 forint fizetését a községgel fizettette és ezzel tanította románul a magyar gyermekeket; kijelentve, hogy az állam hivatalos nyelvének elhanyagolása, vagy éppen nem tanítása, megvetése az állam méltóságának és ellene van a nép érdekében”; ennélfogva a magyar közsegi iskolába, a magyar tanítól csak olyant enged alkalmazni, „a ki a román nyelvből a román iskolatanács előtt vizsgát tett és a kötelezett román nyelvet tanítani tudja.”

Távol legyen tőlünk, hogy a román kormány ez eljárását helytelennek tartanók; ellenkezőleg teljesen igazat adunk neki, de magunk is megköveteljük a magunk részére, hogy ugyanezen jog igazságos és méltányos elveket a romániai kormány után tizenöt év múlva mi is követhessük és alkalmazzuk.

És hogy a fentebbiek dacára is a nyugodt és mérsékelt románokat a pópák és oláh újságok a magyar törvényjavaslat ellen igazgatók, azt mi hazafiságnak nem tekinthetjük; hanem olyan eljárásnak tartjuk, a milyen bármely nemzetiségű hazafihoz nem illó.

És pedig a román pópák nem egyedül állanak, secundálják nekik az ultra szász „pfaffok”, Teutsch uram vilézei, a kika magyarfaló nagy-szebeni „Tageblatt” hasábjain ujonganak a románok ez ellenséges tüntetés-

nek és a magok részéről is teljesen helyeslik azt.

A szászokkal szemben legyen elég hivatkoznunk Bismarck eljárására, melyet Elzasz Lothringiában követ és azon eljárásra, hogy míg magyar gymnasiumainkban a 2-ik, 3-ik, 4-ik, 5-ik, 6-ik és 7-ik gymnasiumokban a német nyelv kötelezett tantárgy; addig a szász gymnasiumokban Magyarországon sehol sem kötelezett tantárgy az állam hivatalos nyelve: a magyar.

Hogy ez így tovább nem mehet, azt minden józanul gondolkozó idegen nyelvű hazafi — a ki nemzetiségére féltékeny, de azért az állam nyelvtől tudni nem tartja véteknek — beláthatja, és saját nemzete fia érdekében is óhajtanja kell.

A kolozsvári egyetemen tudvalevőleg rendes tanszéket állított fel a kormány a román nyelvnek és irodalomnak, viszont számtalan intézkedést léptetett életbe, hogy a közsegekben, a bíróság előtt, a megyékben szabadon használhassák a románok nyelvüket, jó akaró nyugalommal kérdjük tebt a románoktól, hogy igazságosnak tartják iskoláikból kizárni annak a magyar államnak a nyelvét, mely saját hazájuk is, és a mely éppen a románok nyelvének szabadságát igyekezett biztosítani?

Mi nem is a román és szász nemzetnek, a melyekkel jó egyetértésben, testvériességekben akarunk élni, hanem azok fölrovezetőinek, az ellenséges érzelmű pópáknak és „pfaffoknak” — (tisztelőt a kivételeknek!) — tudjuk be az ok nélküli ellenséges tüntetést, és reméljük, hogy a miniszterium e minden nemzetiségű igaz hazafi által örömmel üdvözölt törvényjavaslatát az országgyűléshez mielőbb beadják és azt nem sokára mint törvényt üdvözölhetjük.

Egy öreg székely.

A képviselőház ülése.

— Február 28. —

Az ülés kezdődik d. e. 10 órakor.

Ghyecz Kálmán bemutatja a belügyminiszter átiratát, melyben tudatja, hogy I. Ferenc királyt a szokásos isteni tiszteltet a várbeli helyőrségi templomban f. évi márc. 4-én fog megtartani. Bemutatja továbbá Győr város feliratát a fényűzési adók eltörlése iránt.

Kemény Gábor b. kereskedelmi miniszter benyújtja az erdőtörvényjavaslatot oly szövegezésben, melyben azt a mult országgyűlés bizottsága megállapította; indítványozza, hogy annak előzetes

engedje meg Savines urnak, megújítani kísérleteit, melyek oly rosszul jutalmaztattak. Mártha jól látta, hogy az ifju szenved e miatt oly percekben, midőn kétségbeesetten, közel volt, hogy ereje lankadjon, csak is azzal birta fenntartani magát, hogy a Mari védelme alá menekült.

Egy reggel, midőn a többiek reggelizéshez készültek, Mártha selyem ruhában s gyönyörűen feldiszeve jelent meg. Savines ur is ott volt, s nem birt egy halk felkiáltást elfojtani ez elegans jelenség megpillantásánál. Mari hátrafordította fejét.

— Ej hát ez mi dolog? szolt, ugy nézsz ki, mint Ramboille-ben, bolondságod napjaidban! — Oh! felelt Mártha, ugy meguntam már soha egyebet nem viselni, mint télen rossz szőr ruhákat, nyáron kartont... Felhínytam főkéjaimat, s az útjait azzal töltöttem, hogy felírjattam ez ötletüket... Tíz évvel fiatalabbnak nézek ki benne.

Kacér hajlongások között lépett egy nagy tükör elé s saját alakja előtt mély bókot csinált. A legmélyebb fájdalom kifejezése üt a Savines ur arcán, ezt látva.

— Oh! te mindig csak a régi maradsz, szolt ismét Mari.

— Mindig, felelt Mártha csengő hangon.

A társaság kissé szomorú hangulatban ült asztalhoz. Egyedül Mártha mutatott vigaszt; ő mindenki helyett beszélt s folyton mozgott: mulattatni látszók őt, hogy hallja selyem ruhája sugallását. Reggeli után, mely nagyon hosszúra nyúlt, Mártha zongorához ült s oly élénkséggel, oly zajosan kezdett el tánczdarabokat játszani, hogy az egész ház csengett belé. Javiole is megjelent az ablak alatt, s elkezdett tapolni.

— Pompás! szolt, ez aztán oly zene, melyre még tyukom is tánczra kelhetne.

(Folytatása köv.)

tárgyalására egy 15 tagu bizottság küldessék ki. Az indítvány elfogadtatván, a bizottság válaszlása a jövő csütörtök, márc. 6-ának napirendjére tűztetik ki.

Kihirdették a tegnap (a pénzügyi bizottság egy tagjára) történt választás eredménye. Beadott 323 szavazat, ebből tíres volt 18. Legtöbb szavazatot nyert Láng Lajos 154-et. Lónyai Menyhért gr. 150 szavazatot kapott.

Következik a napirend: az 1879-iki állam költségvetés általános tárgyalásának folytatása.

Simonfy Ernő: Mind politikai, mind pénzügyi szempontból válságosnak tartja a kormány politikája által előidézett helyzetet.

Sajátosságának tartja azt az eljárást, a mit a nemzetiségiek egy idő óta követnek. Így megtörténhetett az, hogy a román pópók a magyar állam ellen kérvényeztek a magyar királynál. A hol ilyesmi megtörténhetik, a hol nem alkotmányos fejedelmek az alkotmány ellen, a hol a nemzet és koronás király nem ért egyet, ott ő semmiképen sem látja igazolva a „nagyhatalmat”. Neccak kifelé, hanem benn is tudjunk imponálni. És ő mindig szívesebben él egy boldog, nyugodt, csöndes kis államban, mint ilyen nagyhatalom alatt. (Helyeslés balról.)

A mi a pénzügyminiszter és előadó beszédeit illeti, ő azokban nemigen tudja fölálalni, mire alapította a kormány számításait, midőn a bevételeknél szaporodást, a kiadásoknál pedig reduciót tüntet föl. Az egész költségvetés nagyon irreális, az 1877-iki zárszámadások éppen nem szolgálhatnak bázisul. Pénzügyi bajainkon csak azzal lehet segíteni, a mit határozati javaslatában kijelölt — ennél fogva azt elfogadásra ajánlja. (Élénk helyeslés a szőlő baloldalt.)

Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter: T. ház! Ha végig nézünk a 11 napot át folytatott vitán, az ellenzék részéről történt felszólalások közül igen kevés az, a mi közvetlenül a költségvetésre vonatkozik, és így nem lehetett alkalom többször felszólalni. De kötelességemnek tartom azt megtanni most, reflectálni némelyekre, a melyek itt elmondattak.

Simonfy Ernő képviselő ur némely adataira reflectálni kívánok. A t. képviselő ur azt találja, hogy rendkívül irreális ezen előirányzat, mert nem áll az, hogy az 1877-ki zárszámadások eredményére van alapítva. Ebben azonban azt a nagy hibát követi el, a mit sokan elkövettek, hogy oly számokat csoportosított össze, a melyek nem összehasonlíthatók.

De különösen a kiadásokról mondatik, hogy az ezekre vonatkozó előirányzat teljesen irreális. Mondatik nevezetesen, hogy az 1878-diki

eredmény volt 247 millió. 1879-re pedig előirányoztatott 246 millió. Múltánosan összehasonlítást csakis a rendes kiadásokra nézve lehet tenni. Ezekre nézve pedig a tény úgy áll, hogy az 1878-évi zárszámadási eredmények szerint volt a kiadás 237 millió, előirányozva van pedig 1879. évre 238 millió rendes kiadás, itt tehát egy millióval több.

De a rendes kiadások közt előfordulnak a közügyi kiadások, amelyek 1879-re a többi évekkal szemben 1 300 000 frttal kevesebbre előirányozták.

De hogy mennyire irreális a felhozott számítás, kitűnik abból is, hogy a szerint az 1877-ki zárszámadások eredménye és az 1879-ki előirányzat közt a bevételeket és kiadásokat összevéve 5 millió differencia van. Pedig a végeredményben tulajdonképen csak 2 millió különbség van a 2 évnek hiánya között, t. i. a valósággal elért hiány és az 1879-re előirányzott hiány között.

Többen hangsúlyozták, hogy a miniszterium nem miniszterképző intézet. Erre megjegyzni, hogy biztos tájékozás nélkül egy miniszter sem tarthatja el tervei, biztos tájékozása pedig csak akkor lehet, ha az adatok rendelkezésére állnak.

De azt mondja Lukács, hogy szóló a jövedelmeket akarja emelni, s exaltálakarja az egyensúlyt az államháztartásban helyreállítani, ő azonban ezt nem hiszi, mert azon jövedelmi források, melyeket kijelölt, legfeljebb 1—2 millióval fogják szaporítani a jövedelmeket.

Másik teher, mely a jelenlegi nemzedékre hárulnak, az évenkénti kamatbiztosítás terhe, mely most is évenkénti 11 millió frtot tesz. S ha a terhet viseli a jelen nemzedék a jövő nemzedék javára, azt hiszem meg lehet követelni, hogy az a költség, mely beruházásokra fordított, vagyonszerzésre az államjavarok eladása által beszereztesse. Ha az államjavarok eladásából befolyó pénz ily czélra fordítatik, akkor ezt előadásnak nevezni nem lehet. (Helyeslés jobbról.)

T. ház, bátor lesznek leplezetlenül kimutatni, hogy miként állott a zárszámadások szerint az államadósságok terhe 1875-ben és mennyivel szaporodott az államadósság 1875. óta. 1875. végével a zárszámadások szerint az államadósság terhe volt 620 millió. 1876—77-diki zárszámadások eredményei alapján a szaporulat 41 millió; 1878-ban szaporodott 84 millióval, s így a keleti vassal átvett terhet nem számítva, melynek specialis hypothekája van, 218 milliót tesz a teher-szaporulat 1875—78-ban. 1878 végeig tehát nem 280 millió, mint mondá, hanem 218 millió az államadósság szaporodása. És ez összeggel egyezik az, melyet a multkor beszédemben előadtam.

Erdély földalakulási történetének vázlata.

A kolozsvári orvos-természettud. társulatnak és az erdélyi muz. egyet. természettud. szakosztályának előadta Dr. Koch Antal egyet. tanár.

(Folytatás.)

De akár egyidőben a palákkal, akár később jöttek legyen létre az érczköztöltések, főkérdés mindezenre az, hogy maga az ércz honnan jött és miként jutott mostani fekhelyére?

Erre határozottan válaszolhatni, hogy mindezenre a Földnek ismeretlen mélységű bensejéből hatoltak fel. Hogy az érczek és fémek, mint legnehezebb testek, a Földnek bensejében, tehát alant fekszenek, az nagyon természetes és mindennapi tünetényekből kimagyarázható vélemény. De hathatónak támogatja ezen véleményt azon tény, hogy egész Földünknek tömörsége közel 5-5-nek találtatott (a mi annyit tesz, hogy egész Földünk hatodfélszer nehezebb, mint egy ugyanakkora tiszta vizgolyó volna), holott a Föld szilárd kérgét képező kőzeteknek közpötmérsége legfeljebb 2-6-re, tehát félsannyira sem tehető, s ezen tény csak egy magyarázható ki, ha felvesszük, hogy a nehéz érczek és fémek a könnyű kéreg alatt nagyobb mélységekben következnek egymásután, s minután a víz a Föld felületén is a leginkább elterjedett fém, a legnagyobb valószínűség elhíhatjuk, hogy bizonyos mélységben, a meddig azonban élő ember soha sem fog lehatolni, csaknem tiszta vasmagra kellene bukkannunk. Föltehetjük továbbá, hogy ezen vasmagom belül aztán a többi nehéz fémek is, valószínűleg inkább keveredve, mint övenként elkülönülve, nagyobb tömegekben fordulnak elő, s hogy az emberek bálványának, az aranynak bölcsője is elérhetlenül ily mélységben fordul elő. Ezen fölveléssel mellett szólnak azon kisebb vastömegek, melyek láthatatlanul a világűrben kerengenek s időnként a föld vonzáskörébe jutván, ennek felületére leessnek, az

ugynevezett meteorvasak. Ezek a legtekintélyesebb természetűdóssok véleménye szerint nem volnának egyebek, mint egykori kisebb bolygók magvainak töredékei, mely bolygók egykor széllyelrobbantak vagy szétzúzódtak. A meteoritok és a meteorpor pedig, melyeknek esése még gyakoribb tünetény, ugyanazon bolygók külső, kevésbé szívós kérgének zuzadéka lennének. A kosmikus tünetények tehát szintén igen valószínűvé teszik azt a fölvetelt, hogy a nehéz fémek általában földünknek magját alkotják. Ezt tudván, az ércztelekroknak és telepeknek képződését az előbb tárgyalt hegyalakulások természetes következményeinek lehetne tekinteni. A föld kérgének időnként emelkedésénél és süllyedésénél ugyanis számos szakadásnak és repedésnek kell történnie, melyek közt a nagyobbak a föld mélyéből fölnyomuló hevenyofolyó közetanyag által tömtenek be, míg a vékonyabbak ugyanekkor a legnagyobb mélységből fölhataló vízgőz és egyéb gőzök által, melyek az érczeket vagy oldott állapotban, vagy gázalakban magukkal ragadják, apránként érczekkel és egyéb ásványokkal is ki lesznek töltve. Sok esetben azonban nem így közvetlenül lettek kitöltve az érczek, hanem közvetve a föld kérgében folyó víz kerengő viznek lassu működése által, mely a szomszédos kőzetekben foglaltatott igen csekély mennyiségű érczeket feloldja s végtelenül lassan az említett úrosan maradt repedésekben lerakja; de lényegileg véve az ércz ugyis csak a föld mélyéből került ki azon kőzetek által felhozva, melyek egykor hevenyofolyó állapotban a szilárd kéreg közé vagy fölé nyomultak.

Ezen nagy korszak alatt hihetőleg annyira lehült már a föld s felületén a víz, hogy az anyaföldből kicsirázhatott az életnek számtalan alakja. Előbb talán csak alsóbb rendű egyszerűbb szervezett állatok és növények népesítették be a tengeket; de az első ilyen állatok és növények alakjait nem ismerjük még s csupán a leülepedett mészkőrétegekből, továbbá a grafit és az

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A KÉT NŐVÉR.

Elbeszélés.

Írta:

ACHARD AMÉDÉE

VI.

(Folytatás.)

Mártha merőn szegény szemeit nővére; e válasz lelke mélyéig felzavarta őt: látta Marit, mint veszt el őt örökre, mint temetkez el egy zárdá jégheideg falai közé; átölelte őt, mintha viszsza akarván tartani.

— Azt akarnád, hogy én éljek, s te zárdaszú légy!...

Egy percig a két nővér könnyei egybevergültek; e helyzetben lepte meg őket Javiole, ki jelenteni jött, hogy Savines ur itt van s utánuk kérdezősködi. Mártha kibontakozott Mari karjai közül s szolt:

— Menj te elfogadni őt, mondjad, hogy sőtálai mentem, vagy fáradt vagyok, tégy a mint akarsz... Tudod, hogy szereti a zenét, daloljatok egyet.

Mártha gyöngéden a majorház felé tolt a Marit szatuján kimenekült a mezőre. Midőn gondolta, hogy a háztól nem láthatják meg többé, lerogyott egy bokroktól elfedett kis domboldalra. Ereje fogyóban volt már, de azért meg volt elégedve önmagával: szíve vérzett, de lelkiismerete azt kiáltotta, hogy megtette kötelességét. A helytűlés kissé nyugodtabb tette felizgatott idegét; eszébe jutott, mit mondott egyszer Pecheeran urnak: „minek meg kell lenni meg is leszi!” Oh! mennyire fiatalnak érezte még akkor magát! Távolról megpillantotta Olivért, ki lóháton ment keresztül a

mezőn s mindenfelé szét tekintgetett, ha valjon nem fedez-e őt fel valahol. Mártha behúzódvá a sűrű lombok közé, kétségbeesetten szoritotta kezét szívére.

— Oh! szolt, megmutatom, hogy soha sem leszi belőlem Savines asszony!

VII.

De az neki még nem volt elég, hogy ezt magában elhatározza, szilárdul meg is kelle e mellett maradni, s annyira vinni Savines urat, hogy lemondjon arról, a kit szeret. Mártha azzal töltötte el az éjét, hogy módokról gondolkodott, annak kivételére: nem lehetett azon kegyetlen reménye, hogy sikerülni fog neki, mindig kikerülni Olivért, hanem mindenek felett és különösen nem volt szabad nekik, e család helyeken találkoznia, hol a magány oly könnyen szüli abizalmat. Nem lesznek többé messzi séták, vége a tóparti hosszantartó kirándulásoknak, a bizalmas beszélgetéseknek, egyetlen csapással akarta mindazt kitörlni életéből, mi legkedvesebb volt lelkének, Neulise kisasszony elszánta erre magát. Meglehet Savines ur közönyösséggel, talán még kacérassággal is fogja őt vadelni.

E gondolatnál borzadás futott végig Mártha tagjain; de mit tesz az, csakhogy a vég ozél el legyen érve? Mártha tehát férfias bátorsággal készült oly utra lépni, hol minden törekvés dacára, csak tövisre fog találni. Savines ur, midőn találkoztak, nem ismert reá többé; gyakran kísérté őt szemeivel, arcán a meglepetés és bánat kifejezésével. Mártha óvakodott ilyenkor reá pillantani.

Az Olivér vonásaiiban visszatükröződő szomorúság okozta neki a legnagyobb fájdalmat. Két három ízben is megkísérelte Olivér a társalgás fonálát ott venni fel, hol egy este a törony mellett őt partján megszakították volt; Mártha nem volt hajlandó erre; természetes házkasága nem

Midőn az előbbi két év terhé 41, és az utóbbi év terhé 84 millióra tettem, ebből külön-külön követeltetést vont Lichtenstein képviselő ur s azt mondja, hogy midőn a közlebbi években oly nagymértű adósságokat költöttünk, a pénzügyminiszter mégis azt találja, hogy a mi adósságaink terhe igen csekély, engedelmek kérek, én nem emlékszem arra, hogy én ily értelemben bármikor nyilatkoztam volna.

Nem fogom követni azt a mesterséges összeállítását sem, melyet tett Eötvös K. képviselő ur, hogy kiszámítja, hogy 75-ben március nem tudom hányadikán, mennyi esett a deficitből s mennyi az év többi részére, hanem ki fogom tüntetni a tényállást a zárszámadások alapján és nem fektetem állításomat másra, mint az 1874—75-iki zárszámadások eredményére, ez pedig azt mutatja, hogy 1874. év végén maradt 30 mil. 783,000 frt, értékesített utalványokban, volt pénzügyi 36.591,000 frt, összesen 67 mil. 375,000 frt.

A 75-iki hiány fedezetével, melyre a törvényhozás más fedezetet nem rendelt, felhasználott 40 és fél millió, minél fogva az említett összegből 75 végén 26.800,000 frt maradt pénztári készletül, a mi teljesen egyezik azon összegeggel, mely marad Gheczy pénzügyminiszter után.

Lukács Béla: Szavaink félremagyarázása ellen tiltakozik.

Simonyi Lajos báró: Simonyi Ernő ellenében ő azt kívánja, hogy Horvátországot csak úgy tartuk meg, a mint átvettük. Jókai ellen fordulva azt mondja, hogy Jókai míg lapja a „Hon“ török szimpátiáit nyilvánított, orosz politikát követett és követ most is. Ez oly „tekinets ide, tekinets oda“ politika (Derűtlenség), melyet komolyan venni nem lehet (Ugy van! baró!) Jókai azt is mondá: Mit akar az ellenzék? Hisz ha ma kormányra jut, holnap már nem volna többsége. Ez megtörténhetik bármely más parlamentben, de itt minálunk, mint a tapasztalás bizonyítja, az nem szokott előfordulni, midőn látjuk, hogy a Tiszakabint 14 szavazattöbbség mellett még mindig kormányon van. (Helyeslés baró!) Nem hallgathatja el, hogy előtte nagyon különös az, hogy a miniszterelnök, míg mások mindegyik kis ügyben fel szokott szólni, a költségvetési vitában egyet sem szól. (Élénk tetszés baró!)

Jókai Mór: Engedelmet kér a háztól arra, hogy félremagyarázást szavai helyreigazíthassa, (hosszas zaj) hogy személyes ügyben szóljon fel. (Halljuk!) Az előtte szólt képviselő, az ő multikori beszédében fölállított három alternatíva mellett még egy negyediket csatolt és azt ő nem törheti. Sem ő sem pártja nem üzött oly politikát, mely az orosz subversiv despotia-politikát támogatta volna csak egy hajszálnyira is. (Helyeslés jobbról; felkiáltások baró! Bosznia!)

Az efféle vádakat... (Szűnni nem akaró nagy zaj. Baró! Bosznia!) (Jókai: Uram! argumentumokkal vagy zajjal akarunk küzdeni? Jobbról: Halljuk! Nagy nyugtalanság baró!) Előző figyelemzavaró szöveget, hogy maradjon tárgyalni: a személyes kérdésről. Jókai: Kénytelen a vádakat visszautasítani. (Mozgás, nyugtalanság.) Ezt a jó hazafi méltó felindulással teszi. (Tomboló zaj.) Ehhez neki joga van. (Helyeslés jobbról. Ellenmondás baró!) Egy szóval sem bántotta ő azokat a hazafiakat, a kik az absolutismus idején a hon határain kívül igyekeztek a szülőföld boldog-

anthracit telepekből következtetünk azokra, mert mai nap tényleg főleg állati szervezeteit választják le a mészt a vízből, a szént pedig a növények gyűjtik össze s nincs okunk hinni, hogy az ősidőkben más lett volna a természet rendje. Általában megjegyezhetjük itt, hogy a föld őstörténetének kutatásánál a természeti törvények változatlanságát mint igazságot el kell fogadnunk s ebből kiindulván, a dolog jelen folyásából kell következtetnünk a multra, mely következtetéseknél egyedül az idő az, melyet tág határok közt vehetünk számításba.

Amerikában felismerni vélték ugyan a legelsőbb állatot egy sejt, kamarás képlet alakjában; melyet Canadának serpentin tartalmú kristályos mészköveiben találtak, s a föld hajnalá állatjának (Eozoon canadense) elneveztek. Újabbban azonban ezen képlet állati eredetét nyomós okokkal megcáfolják s így ismét ott vagyunk, a hol az előtt voltunk.

És orvul befejeződött a Föld történetének első nagy korszaka, melyben főképp természettani és vegytani tényezők működtek felületén s az életnek semmi biztos és határozott nyoma nem mutatkozott még; mire tekintettel a geológus elneveztek életlen korszaknak (azó), a mi szörül-szóra állatlant jelent.)

Egykor őt állatoknak és növényeknek kétségtelen nyomai a következő új korszaknak elején leülepedett rétegekben, az úgynevezett silur képletben tűnnek fel, még pedig oly bőséggel és oly nagy alakváltozatossággal, hogy az élet fokozatos fejlődésének elvét elfogadva, okvetlenül föl kell tennünk, hogy a siluri faunát és florát kevésbé fejlett és változatos állat- és növényvilág sorának kellett megelőznie, a melyeket azonban az idő keze eltörölt, csupán azeanyagot (mész-kő és szén) hagyva fenn a következtetésre.

(Folytatás köv.)

ságát visszateremteti, hanem igenis ostromozta azokat, a kik itthon a kályha mellett gesztenyét süttek, és a szükségben nem voltak találhatók, de most előállnak a kormány politikáját kritizálni. (Nagy nyugtalanság, élénk mozgás.)

Elnök: (csöngtet.) Mitűn... (Hosszaszantartó zaj. Felkiáltások: halljuk a szöveget! Halljuk az elnököt! Zaj. Mozgás. Előző csöngtet.) Személyes kérdésben csak röviden szabad szólni és a szöveget még tisztázni... (Helyeslés baró! Mozgás és zűg jobbról.) Jókai: ő rá azt fogta Simonyi Lajos b., hogy ő segít megbuktatni valamennyi pénzügyminisztert. Ha Simonyi azt mondhatja, hogy ő általa (t. i. Jókai által) került a miniszteri székbe, és nem ő (Jókai) Simonyi által mostani helyére, akkor irigylí felejtő-többséget, (Tetszés. Derűtlenség. Zaj. Mozgás. Jókai leül.)

Tisza Kálmán: minden ember csak oly hangosan, és csak oly okosan beszél, a hogy tud. (Zajoz derűtlenség jobbról.) Ha a t. ház egy pár percig derűtlenséget meghallgat, meg fog győződni, hogy az egész felindulás, melyet felállításom okozott, tökéletesen indokolatlan, mert nem budget-beszédet kívánok tartani most, midőn már az államiság vita be van rekesztve. Méltóztatnak talán nekem mégis annyit hosszuparlamenti praxissom nyomán megengedni, hogy a vitától legalább még eddig sohasem ijedtem meg. (Élénk derűtlenség jobb oldalon) és annálkevésbé lenne okom félni most, mikor nekem ezen hely jogot ad, ha szükségemnek találom arra, hogy a beszédemre adott válaszmegjegyzésekre felelek. A miért felálltam a miért szót kértém, annak indoka egyszerűen az, hogy Simonyi L. b. szemrehányást tett nekem, hogy a vitát miért hallgattam, és erre következtetéseket építet. Nem neki, de a t. háznak, minthogy ez a ház kebelében szóba hozott, tartozom azzal, hogy hallgatásom indokát röviden néhány szóval megmondjam (Halljuk!)

Tettem ezt azért, mert én részemről sokkal drágábbnak tartom a képviselőház idejét (Félkiáltások a szélső balon: Ah! Oh! semhogy — mivel erre abszolúte szükséges nem volt — azt a magam részéről igénybe vegyem, másfelől arra, hogy mások igénybe vehessék, újabbán alkalmat szolgáltatni nem akartam. Szükség pedig nem volt rá, mert a mi kevés a pénzügyi dolgokban mondott, arra megadták mások, de a kormánypárt részéről ma a pénzügyminiszter ur is a feleletet, a mi pedig egyébről elmondottat, arra, részint már a multban feletem, részint bizom annyira a szemben ülő t. képviselő urakban, hogy tudom, hogy lesz alkalmam még erre felelni. (Derűtlenség jobbról.) Ez volt az, a mit mondani akartam. (Helyeslés jobbról.)

Következik a szavazás. A költségvetést általánososságban, a részletes tárgyalás alapján a függetlenségi pártki-vételével egyszerű föllálás által elfogadta az egész ház.

A Simonyi Lajos b. határozati javaslatára névszerint szavazott igenmel (ellenzék) 174, nemmel (kormánypárti) 227, távol volt 42; a többség 53.

Szól György határozati javaslatát a honvédek nyugdíjazása iránt a többség elvetette.

Ezután a költségvetés részletes tárgyalása másnapra halasztott.

Ugron Ákos indítványozta, hogy a kérvények tárgyalása ma néhány fontosabb tárgy miatt 12 órákor kezdessék. — Elfogadtatik.

Szapáry gr. pénzügyminiszter jelenti, hogy mai ülésben válaszol Rákóczy Károly interpellációjára a bankügyben. (Helyeslés.)

Ezzel az ülés véget ért.

II.

A képviselőház ülése márcz 1.

Elnök: Gheczy Kálmán. A kormány részéről jelen vannak: Tisza Kálmán, Szapáry Gyula gr., Kemény Gábor b., Wenckheim Béla b., Pauler Tivadar, Péchy Tamás, Trefort Ágoston, Szende Béla Bedekovics Kálmán. Az ülés kezdődik d. e. 10 órákor.

Elnök jelenti, hogy a vallás- és közoktatásiügyi miniszter a magyar országos iparművészeti múzeum ideiglenes alapszabályait a kellő számú példányokban a t. képviselők közti kiosztás végett megküldte. — Ezen alapszabályok, valamint a delegationalis előterjesztések ki fognak osztatni.

Tisza Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! Ha jól emlékszem, már a budgetvita megkezdése utáni napon jeleztem, hogy a legelőbb alkalmat fel fogom használni, hogy a berlini szerződés iránti teendőkre nézve egy nyilatkozatot tegyek.

Most csak annyit kívánok jelezni vagyis inkább ismételni — mert hisz már mások is mondtam — hogy eljárásunkban kettős szempontnak kell hogy vezessünk bennünket. Az egyik az, hogy amennyire a körülmények engedik, ne távozzunk nagyon messze s más alkotmányos államokban szokásos eljárástól, vagyis ne menjünk azon nagyon messze túl. A másik, hogy tekintettel a magyar-osztrák monarchia közjogára, mégis ne engedjünk oly praecedens létrejönni, melyből a magyar törvényhozást illetőleg bárki is kisebbítő következtetést vonhatson.

Ezen kettős szempontból kiindulva s mert azon alának, melyben a berlini szerződés a monarchia másik felében közzétett szándékoltatik, nálunk a törvénybe iktatás felé meg, egy rövid törvényjavaslatot van szerencsém tenni a ház

asztalára a berlini szerződés beczikkelyeztetéséről. — A törvényjavaslat kinyomatik, szétosztatik s tárgyalása iránt a ház később fog határozni. A törvény így szól:

Törvényjavaslat

a berlini szerződés beczikkelyeztetéséről.

Az ő felsége, Ausztria császára, Csehország királya stb. Magyarország apostoli királya, továbbá ő felsége a német császár Poroszország királya, a tranzia köztársaság elnöke, ő felsége Nagybritánia és Irland egyesült királyság királynője s India császárnője, ő felsége Olaszország királya, ő felsége minden oroszok császára, és ő felsége az otománok császára között a Berlinben tartott congressus folytán, ugyanott 1878. évi július 13-án kötött és ő felsége, Ausztria császára, Csehország királya stb. s Magyarország apostoli királya által a Bécsben 1878. évi július 26-án kiállított jóváhagyási záradékkal helybenhagyott szerződés tudomásul vételén, ezenel az ország törvényei közé iktattatik.

Az említett szerződés szövege következő: Beadja 1879. márcz. 1-én.

Elnök jelenti, hogy Láng Lajos képviselő közlekedési bizottsági tagságáról lemondott. Nevezett bizottságba az új tag megválasztása a csütörtöki ülésben fog megjelenni.

Napirend, a 79-iki költségvetés részletes tárgyalása.

A pénzügyi bizottság általános jelentése olvasottának vételén, az elnök az abban foglalt határozatokat völi legelőbb tárgyalandónak.

Mocsáry Lajos a rendkívüli hadseregi szükségletre tartozó 6.280,000 frt iránt kérdi, mikor s mely czímmel fog tárgyalni. — Hegedűs Sándor előadó függőben kéri hagyatni a tételt a költségvetési törvény tárgyalásáig. Az elnök ily értelemben mondja ki a határozatot.

A ház ezután a bizottság javaslata alapján a következő határozatokat mondja ki: A ház utasítja a kormányt, hogy az államháztartás rendezése és abban krónikussá vált hiány apasztása, megszüntetése iránt teendő gyakorlati rendszabályokat fogantatás, illetőleg készítése el, hogy a jövő évi költségvetésben az ország már tájékozva legyen kedvezőbb pénzügyi fordulat eszközei iránt. A kormány felszólíttatik, hogy az államszámvitelre és a számvervészek szervezésére vonatkozó törvényjavaslatokat végleg megállapított formájukban a képviselőháznak nyújtsa be. A ház utasítja a kormányt, hogy az adó-kivétel és kezelés reformja létesítése iránt készítsen javaslatot. A ház utasítja a kormányt, hogy az illetékszábas és a behajtás iránt reformjavaslatot terjesszen elő.

Következik a részletes tárgyalás. Királyi udvartartás 4 millió 650,000 frt.

Csanády Sándor tekintve az országos nyomort, tekintve, hogy Boszniában sok ezer lett béna, határozati javaslatot nyújt be, melyben a kormányt utasítani kéri, kérje meg ő felséget, hogy egy milliót engedjen el az udvartartási költségekből.

Szapáry Gyula gr. miniszter tudatja, hogy Csanády évenként szokta e kívánságát előadni, de tekintve azt, hogy ő felsége a boszniai sebesültek iránt az országosan gyűjtött adományokhoz szintén járult, fölöslegesen tartja az indítványt. Kéri a czim változatlan elfogadást.

Irányi Dániel más udvartartásokra utal s azt látja, hogy Ferencz József király udvartartása kerüli legtöbbet, miért is megokolva látja Csanády indítványát. Egyébiránt nem látja át, hogy miért járulunk mi épen olyan nagy összeggel az udvartartási költséghez mint Ausztria. Azt hiszi, hogy mikor az ország a bukás szélén áll, ő felsége beértheti egy millióval kevesebbet. (Helyeslés a szélső balon.) — A ház az udvartartási költséget elfogadja s Csanády javaslatát elveti.

A kabinet irodára megzavartatik 69,889 frt, az országgyűlésre 1.163,960 frt. Ez utóbbi összeg 5. czíméről a bizottság felszólítandónak tartja a kormányt, hogy az államadósságot ellenőrző bizottság belsővezetéről s költségvetéséről a háznak jelentést tegyen.

Halassy Gyula ezt pártolja, Eötvös Károly záros határidőre kíván kitűzni a jelentés benyújtására. Szögyényi László felvilágosítására Eötvös visszavonja indítványát, mire a ház a bizottság javaslatát elfogadja. A közönségi kiadásokra föl van véve 20 millió 307 ezer 893 frt.

Madarász József pártja nevében kijelenti, hogy nem fogadják el s indítványt ad be, hogy a költség a budgetbe föl ne véssék.

Csanády Sándor nyaghangu „szónoklatot“ tart a közönséges kiegyezés ellen, mely megfosztá az országot függetlenségétől, s mely oka minden mai nyomornak. El nem fogadja az indítványt. — A ház elfogadja s elveti Madarász indítványát.

A 49-től 67-ig fenállott központi kormány közgeinek nyugalmi díjára föl van véve 140,696 frt. — Csanády Sándor a nemzet elöljáróinak semmit sem ad, mert nem akar bdn-részesnek lenni. A ház elfogadja.

Államadósság czímen elő van irányozva 91 millió 925,600 frt.

A vasúti kölcsönnél felszólal Simonyi Ernő és helyteleníti, hogy noha ezekben tartoznának fizetni a kamatokat, aranyban fizetjük. Másrészt visszaélésnek bélyegezi, hogy az aranyjáradék kamatait csak külföldön fizetik aranyban, itthon pedig a hivatalnokok csalással határoson ezekben fizetik. — Szapáry Gyula gróf tagadása veszi

az utóbbit. — Osanády Sándor a törvényt meg kívánja tartatni.

Hegedűs Sándor felhossa, hogy 75-ten a ház az aranyfizetés iránt határozatot hozott, tehát a kormány eljárása nem törvényellenes. A ház Sándor szerint a határozat még nem törvény. — Josika Imre rövid felszólalása után a ház a vasúti kölcsön előirányzatát elfogadja.

A 30 millió kölcsönnél kifogásolja Madarász József, hogy a czímnél nincs kitéve, hogy az „ezüst“ kölcsön. Simonyi E. azt kifogásolja, hogy a kamatoknál van mondva „érecpénz“ben. Helyette oda kívánja tétetni „aranyban.“ Nem szereti, ha ámitjuk magunkat.

A tegnapi ülés határozatahoz képest déli 12 órára a kérvények tárgyalása lévén kitűve a ház a költségvetés további tárgyalását abbahagyja s a kérvények tárgyalására tér.

Ezután a kérvények tárgyalása következett. Említésre méltó vita csak a szobeni alispántügyben beadott kérvénnyel fordult elő. Tisza miniszterelnök felszólalása után a ház a kérvényt a belügyminiszterhez áttétetni határozta.

Végül a ház tudomásul vette Szapáry gróf pénzügyminiszter válaszárt Hoffman Pál interpellációjára a jövedelmi adó kivétele tárgyában s azon ígéretét, hogy kiméletes eljárásra fogja közegeit utasítani.

Ezzel az ülés véget ért.

Hegedűs Sándor zárbeszéde.

(A képviselőház febr. 27-ki ülésében.)

(Folytatás.)

A dolog igen egyszerű és a magyarázat közel van. Az 1877—79-iki évek közt esik a kiegyezés eredményét épen az ellenzék részéről tegnap négy millióban hallottam feltüntetni. Én azonban nem fogadom el ezen négy milliót, mert ezt az előirányzat nem is ily kerek számban fejezi ki. Azonban a főtényezők mindenesetre a fogyasztási adók fokozásában vannak, a melyek, mint tudjuk, részben a restitució 1.800,000, részben a szesz- és cukoradónál kerek számban átlag 1.700,000 frtnyi emelkedést mutatnak. E két főszámat azonban annak bebizonyítására, hogy mennyire állanak a t. képviselő ur állításai, szükséges volt felhoznom. Nevezetesen a t. képviselő ur a legfőbb kifogást az egyenes adók előirányzata ellen intézi, és ott igen könnyen járt el, mert nem a 77-iki eredményeket hozta fel, mert azok reá nézve kedvezők nem voltak, a mennyiben eredmény tekintetében akkor több jött be, mint 1879-re előirányozva lón; hanem a 78-ikat vette fel.

Ebben igaz van, mert 1878-ban két millióval volt kevesebb az eredmény a pénztári kimutatások szerint, mint az előirányzat a 79-iki költségvetésben. Ennek magyarázatát a t. pénzügyminiszter ur megadta. A magyarázat ugyanis az, hogy a mult év végén forgalmi és piaci nehézségek jöttek létre, minek következtében az egyenes adók eredményei visszamarádást pótolják a negyedik negyed eredményei; de azon kilátások kevesebbet, nem valóultak meg, mert a 78-iki év harmadik negyed hiányait az 1878. évi negyedik negyed eredményei nem pótolták. Tökéletesen igaz van a t. képviselő urnak, de ezen állítást keresztül vinni az 1878-iki előirányzattal szemben nem lehet, mert itt már tényekkel, nem pedig kilátásokkal állunk szemben. A szeszadóra nézve is azt mondja, hogy nem lehet — kerek számban szölvá — ezen 1 1/2 milliónyi emelkedést várni. Itt már a 77-iki eredményeket veszi fel, mert ez oly fokozódás, a melyre kitézés nincs.

Itt ismét a tények beszélné, mert a mult évnek három hava 770,000 frtnyi pluszt mutat fel. Ha tehát 13 hó ezt mutatja fel, akkor 1.500,000 frt emelkedést egész évre ugyanazon körülmények közt és ugyanazon hatás alatt egész positivitással lehet felvenni.

Nem szándékozom részletesen reflectálni a bélyeg- és illetékek vonatkozó megjegyzéseire, de a költségvetésre tett észrevételeire már kötelességem megjegyzést tennem.

A t. képviselő ur itt nem az 1877-iki, nem is az 1878-iki, hanem egyenesen az 1876-iki eredményeket veszi fel és azt mondja, hogy az 1876-iki és az 1879-iki eredmény közt három millió differencia van és hogy ennyi bevételt reményleni sem lehet.

De t. ház itt is az eredményeket kell tekintetbe venni, mert 1876 és 1879 közt két év van, a melynek eredményeit birjuk.

Mit mutatnak ezek? Azt mondja a t. képviselő ur, hogy a dohányjövédék tisztá eredményét hogy lehet 16 1/2 millióval felvenni, mikor ez 1876-ban csak 13 1/2 millió volt? Ugy t. képviselő ur, hogy 1877-ben 15.900,000, 1878-ban pedig 16 millió 400,000 frt volt a tényleges eredmény, vagyis a mennyi körülbelül előirányozva van. Ezt t. ház eléggé bizonyítja, hogy mennyiben realis a költségvetésnek ez a része.

Az államjóságokról szölvá ezt mondja a t. képviselő ur, hogy nem lehet annyit előirányozni, mert 700,000 frtal több van előirányozva, mint a mennyi a tényleges eredmény 1877-ben volt. Igazsága van a t. képviselő urnak 1877-el szemben, de 1878-ban a tiszta eredmény már 3

millió 190,000 frt, tehát itt az előirányzat és a mult évi tényleges eredmény közt, nem 700,000, hanem 270,000 frt a különbség és ha tekintetbe vesszük azt, hogy 1877-től 1879-ig milyen volt az elmékedés: akkor ezen elmékedést itt hiszem, nagy valószínűséggel lehet felvenni. (Ugy van! a jobboldalon.)

Még csak egy előirányzatra nézve vagyok bátor megjegyzést tenni. (Halljuk!) a képviselő ur megtámadta az államvasutak bevételeinél a tiszta eredményt, azt mondja, hogy az 1878-diki eredményt az 1879-ibez hasonlítva, hogy lehet 3.500,000 forintot felvenni 1869-re, mikor 1878-ban 2.200,000 frt volt a bevétel. Igen t. képviselő ur, csakhogy vannak tényezők, mely ezt indokolják és körülmények, a melyek számbavevődők. A körülmények, melyek indokolják a többek közt, hogy a főmői csatlakozás és a határőrvédeli vasutak bevételei már számbavevődők; továbbá hogy mint a pénzügyi bizottságot értesítette a közlekedési miniszter ur, az eredmény nem 2 millió 200, hanem 2 millió 700 ezer frt volt, annak bírálatára hogy helyesen történt-e, nem ide tartozik, hanem ebből a határőrvédeli vasutak forgalmi eszközei szerestettek be, s más beruházások történtek. Az eredmény az üzleti költségek levonása után 500,000 frttal több, mint a hogy a pénztári kimutatásokban foglaltatik. Ezek szolgálak alapjául azon előirányzatnak, melyet a pénzügyi bizottság előterjeszt és azért azt hiszem, hogy ezt humbagnak, irreálisnak nevezni nem lehet. (Helyeslés jobb oldalon.)

A másik ellenvetés t. ház, mely a pénzügyi bizottság előterjesztésében foglalt politika ellen felhozott, a boszniai kiadások előirányzata. (Halljuk!) Nem akarok kiterjeszkedni a kérdés politikai oldalára, mert az nem tartozik feladatomhoz; nem akarom fejtegetni, hogy mennyire hasznos és célszerű volt azon occupatio, a mely költségeinek egy részéről itt szó van. (Halljuk! halljuk! a baloldalon.) Igen természetesen, hogy azon párt és azon kormány, a mely ezen occupatiót elfogadta illetőleg azt helyeselte, azon párt emberei azon szempontból is olesónak tartották, a melyből Simonyi Ernő képviselő ur azt megtámadta, hogy t. i. eredményhez, a monarchia érdekeihez — nemzetközi érdekeink megvilárdításához képest helyes volt-e vagy nem.

Simonyi Ernő képviselő ur ellenvetésének relative igazsága lehet, de mi hasznossági és célszerűségi szempontból is elfogadhatónak tartjuk a költségeket; azonban a politikai térre nem akarok átmenni. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbalon.) Az előirányzatról beszélök. Az ellenzék részéről ellenmondásokkal találkozunk, hiszen csak tegnap fejtette egyik képviselő ur, hogy tulajdonképpen még az a 6 milliónyi előirányzatnak sincs helye a költségvetésben. mert még arranézve sem nyilatkozott a delegáció. Engedelmet kérek, ez tévedés, mert a delegáció azt a maga formájában megszavazta. Azonban Simonyi Ernő képviselő ur ezzel nem elégedett meg, ő keresi az 1879-iki előirányzatban az 1878-iki kiadásokat s azokat nem találja. Természetesen, hogy nem találja, mert akár Boszniára, akár más czímen történt, legyen valami kiadás az 1878-ban azaz 1879-iki előirányzatban nem fordulhat elő, azonban a költségvetés mérlege szempontjából lón ez ellen a legalaposabb észrevétel töve. T. i. úgy Lukács Béla képviselő társam, valamint Bujarovits és Lichtenstein képviselő urak a deficitet kezdtek számíttgatni; kiindultak 30 millióból, rámentek 35 millióra, aztán 45 millióra, sőt Lichtenstein képviselő úr 55—60 millióról beszélt. T. ház, a pénzügyi bizottság és a kormány azon szemrehányást, melylyel Lukács Béla t. képviselő társam illette, hogy t. i. az előirányzat ezen módjával humbogut úz, nem érdemli meg egyeztetlen azért, mert sem el nem titkolta, sem el nem tagadta az előirányzatot, hanem azt mondta, hogy nézete szerint helyesebben lehet előirányozni az évi állandó terhet, mely abból réánk esik, egy mint eredetileg volt előirányozva, aztán a kormány beleegyezett, hogy a mint a pénzügyi bizottság javaslata a megszavazott költségnek egész összege vételessék fel, tehát semmiféle szemfényvesztést, vagy titkolózást nem követett el. (Folyt. köv.)

A nemzetiségi kérdés államethikai világlátásban.

Kritika is, nem is. Dr. Maltz Oszkárnak: „Az erdélyi szászok állása Magyarországon“ czimű riportára. Írta: Dr. Ferns Adolf.

(Folytatás.)

Meglehet, hogy a politika egyeseknek túlzásai miatt az egész nemzetet bosszút áll; hogy a magyar nép a szászok magaviseletét 1848—49-ben és 1867-ben nem feledheti el egykönnyen; de valóságos oka eme nyomásnak, mely homlok-egyenest ellenkezik az államethika szabályaival, abban rejlik, hogy „legújabb kormányfőnk“ egyszerre a modern állam általános követelményeinek magas és nagyratörővő öntudatára (!) jutottak s azon legerkölcstelenebb lépésre vetemedtek, hogy a nemzeti — nem állami-egységet kényszer utján kívánják létesíteni; [de efféle törekvések, kísérletek soha ísem vezethetnek a kívánt sikerhez.“ Az állami egységnek méltán ezek áldoratul a szászok politikai előjogai, „de hogy nemzetiségüknek végképeni feloldása is föltétlenül szükséges, és elengedetlen áldozat lenne, ezt sehogy sem ismerheti el dr. Persz.“ Mintha biz ezt kívánna is valaki.

